

Biện pháp phát triển kỹ năng làm việc nhóm cho sinh viên trong đào tạo tiếp cận CDIO

Phạm Thị Thanh Bình*

*ThS. Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Received: 12/11/2023; Accepted: 19/11/2023; Published: 29/11/2023

Abstract: Currently, Universities are applying CDIO approach training, improving self-study efficiency, self-study, Student group work is essential. This study aims to develop students' teamwork skills, Propose some timely and reasonable solutions to apply this skill for students. From there, we can work together to find the best solution to promote our advantages, overcome the difficulties, proceed to implement teaching according to the CDIO approach with good results.

Keywords: Teamwork skill, self learning, CDIO, student.

1. Đặt vấn đề

CDIO (Conceive - hình thành ý tưởng; Design - thiết kế ý tưởng; Implement - thực hiện; Operate - vận hành) là một giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo đáp ứng yêu cầu xã hội trên cơ sở xác định chuẩn đầu ra (CĐR) để thiết kế chương trình và phương pháp đào tạo theo một quy trình khoa học. Do tính ưu việt mà phương pháp mang lại, hiện nay, nhiều trường đại học có uy tín đã và đang bắt tay vào xây dựng chương trình đào tạo mới theo mô hình CDIO. Thực tế cho thấy, sinh viên (SV) tốt nghiệp vững về kiến thức, nhưng lại khá yếu về các kỹ năng (KN) cá nhân, KN hợp tác, sự thích ứng với sự thay đổi của xã hội nhất là trong thời kỳ hội nhập như hiện nay vẫn đang khá phổ biến. SV tốt nghiệp đạt chuẩn đầu ra mới theo mô hình CDIO có cơ hội việc làm cao hơn các khóa trước. Mô hình nhận được phản hồi rất tích cực ở SV: Họ được trải nghiệm các môi trường học tập, hoạt động sáng tạo; chuẩn đầu ra rõ ràng, giúp họ phát triển các KN phẩm chất, năng lực nghề nghiệp xã hội yêu cầu.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sự cần thiết của KN làm việc nhóm (LVN) của SV trong đào tạo tiếp cận CDIO

Hiện nay, các trường đại học đang áp dụng hình thức đào tạo theo tiếp cận CDIO. Mô hình CDIO giải quyết được những vấn đề cần thiết của SV thời kỳ hội nhập như: SV đạt được kiến thức, KN gì? Trình độ thực lực như thế nào? Cần phải làm như thế nào để SV ra trường có thể đạt được các tri thức, kỹ năng và thái độ đó? KN LVN là một trong những hình thức rèn luyện cho SV rất nhiều về KN và kiến thức. CDIO đòi hỏi bốn cấp độ đầu ra:

(1) Cấp độ 1 - kỹ thuật: Người tốt nghiệp nắm được kiến thức chuyên ngành;

(2) Cấp độ 2 - cá nhân: Người tốt nghiệp nắm được thêm KN và phẩm chất cá nhân;

(3) Cấp độ 3 - nhóm: Người tốt nghiệp có thêm phẩm chất xã hội;

(4) Cấp độ 4 - CDIO: Người tốt nghiệp có thêm năng lực giải quyết vấn đề thực tiễn, thông qua bốn bước: Hình thành ý tưởng, thiết kế, triển khai, vận hành [4].

Để đạt được những tiêu chuẩn trên cần thực hiện việc vận dụng phương pháp học tập chủ động vào các học phần. SV được nhà trường hỗ trợ tối đa trong việc tự học, học nhóm. Phương pháp này có thể giúp đạt được chuẩn đầu ra theo đề cương CDIO như: KN làm việc theo nhóm, KN giao tiếp. Nhờ vậy, SV có nhiều cơ hội trải nghiệm để hình thành và tích lũy kiến thức, KN chuyên môn cũng như các KN cá nhân khác. Hình thức học nhóm, tự học giữa các SV với nhau là một hình thức học có một vị trí quan trọng trong việc phát triển mô hình CDIO. SV cần rèn luyện KN LVN, vì đây là một KN bổ ích và cần thiết trong học tập và làm việc. Việc tổ chức hoạt động làm việc theo nhóm trong đào tạo tiếp cận CDIO giúp SV rèn luyện:

- Rèn luyện KN giao tiếp: Ở hình thức học nhóm, bản thân có thể thoải mái trao đổi quan điểm, biết cách lắng nghe ý kiến và biết tôn trọng ý kiến của người khác; tăng khả năng hòa nhập, có thêm tinh thần học hỏi mọi người xung quanh, nhờ đó có thể mạnh dạn hơn trước đám đông sau này.

- Rèn luyện tinh thần trách nhiệm: Nếu phần nhiệm vụ của bạn được giao mà bạn không hoàn thành hay ý lại cho người khác thì sẽ ảnh hưởng tới kết quả của cả một nhóm. Do đó, bản thân cần có tinh thần trách nhiệm trong công việc.

- Rèn luyện tư duy phản biện: Học nhóm là lúc

chúng ta có thể trao đổi, hỗ trợ, sáng tạo và tranh luận về một chủ đề đã đặt ra. Môi trường học nhóm sẽ đảm bảo bạn học hiểu sâu hơn và dễ dàng hơn việc một mình tự học.

- Rèn luyện cách tổ chức và lập kế hoạch: KN này dành riêng cho một vị trí quan trọng nhất đó là “Leader” (trưởng nhóm). Bất cứ công việc nào cũng cần phải được lên kế hoạch cụ thể, rõ ràng, phân chia cho các thành viên để phát huy tối đa điểm mạnh cá nhân, tạo ra sức mạnh tập thể.

- Rèn luyện KN LVN: Khi LVN với nhau, phải bỏ qua sự ích kỷ cá nhân, không chấp nhậ những chuyện nhỏ, ty nạnh, tránh va chạm mâu thuẫn với các thành viên khác. Các thành viên trong nhóm cần tin tưởng, tôn trọng nhau, cái gì cần góp ý thì trao đổi thẳng thắn. Để thực hiện tốt điều này, cần tạo điều kiện để áp dụng rộng rãi phương pháp giảng dạy mới để SV tự khám phá kiến thức thông qua sự tổ chức của GV, tránh được cách học thụ động đã tồn tại lâu nay.

2.2. Một số biện pháp phát triển KN LVN trong đào tạo tiếp cận CDIO

2.2.1. Về phía nhà trường

- Nhà trường cần có những chủ trương, chỉ đạo kịp thời cho toàn thể hoạt động dạy học của GV và SV; tạo điều kiện cho hoạt động tự học, học nhóm của SV về mọi mặt; xây dựng các hình thức, hoạt động và xây dựng cho SV phương pháp học tập đúng đắn, có các hướng dẫn cụ thể thông qua các khoa, các cố vấn học tập, các tổ chức Đoàn - hội.

- Triển khai những buổi hội thảo, các chương trình bàn về phương pháp học tập trong đó có vấn đề tự học của SV. Tổ chức đào tạo KN mềm từ kì học đầu tiên, các KN mềm sẽ cho phép SV sớm có khả năng cộng tác, phối hợp và quan hệ tốt với người khác để LVN hiệu quả. Thứ ba, nhà trường triển khai hỗ trợ nâng cao cơ sở vật chất theo nguyện vọng của các đối tượng được khảo sát: Mở rộng thêm phòng tự học vì nhu cầu tự học, học nhóm ngày càng tăng; cần một phòng tự học có máy chiếu để SV linh hoạt hơn trong việc luyện tập thuyết trình nhóm...

2.2.2. Về phía GV

Trong hoạt động giảng dạy, GV cần thực hiện phương châm “lấy người học làm trung tâm” của chương trình CDIO, tạo điều kiện cho SV tự học, tự tìm tòi. Là nhân tố quyết định sự thành công của đổi mới phương pháp giảng dạy, GV cần linh hoạt trong phương pháp, hạn chế thuyết giảng gây nhàm

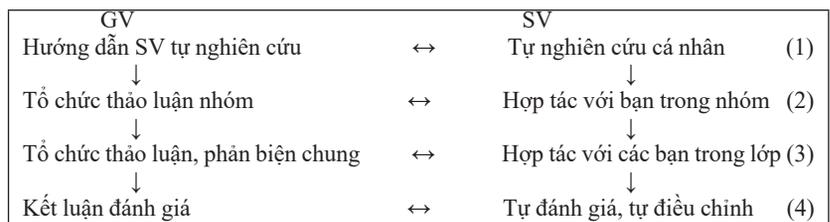
chán cho SV; sử dụng công nghệ khi cần thiết. Trong quá trình tổ chức lớp học, GV có thể tổ chức cho SV LVN, mỗi nhóm từ 5 – 6 người và hướng dẫn SV thảo luận các nội dung trong bài học; giao nhiệm vụ cụ thể, hướng dẫn rõ ràng cho trưởng nhóm. Một nhóm có hoạt động hiệu quả cần có cơ cấu tổ chức:

- Trưởng nhóm có trách nhiệm tổ chức, điều hành mọi hoạt động của nhóm, trưởng nhóm có thể do các thành viên trong nhóm bầu hoặc do GV chỉ định.

- Có thể cần thêm phó nhóm để hỗ trợ trưởng nhóm, thay thế trưởng nhóm khi trưởng nhóm vắng mặt.

- Thư ký ghi chép các diễn biến công việc, thảo luận của nhóm, thư ký có thể được thay đổi theo từng công việc hoặc cố định từ đầu đến cuối.

Việc tổ chức và điều khiển hoạt động nhóm có thể được tóm tắt bằng sơ đồ như sau [5].

Mục (1), đối với một số nội dung mà SV cần có kiến thức rộng, cần phải có sự chuẩn bị, GV cần nêu trước chủ đề thảo luận hay bài tập và yêu cầu SV tự nghiên cứu trước khi đến lớp để thảo luận như đọc giáo trình, sách tham khảo và thu thập thông tin từ sách báo khác hay trên internet; chủ đề hay bài tập cần được chọn lựa phù hợp với hoạt động nhóm sao cho thật lý thú và mang tính thách thức, kích thích SV suy nghĩ và tranh luận, không quá dễ sẽ gây nhàm chán. Mục (2), khi tiến hành thảo luận nhóm, GV cần phải định rõ thời gian cho mỗi hoạt động cụ thể, không nên kéo dài hoặc quá ngắn; có thể cho nhóm chấm điểm ý thức tham gia hoạt động các thành viên và gửi cho GV để tính vào điểm ý thức học tập của SV; GV theo dõi chung cũng như đến từng nhóm để lắng nghe, giải đáp, phân xử đúng, sai và trợ giúp SV nếu cần, tránh tình trạng quá ồn ào ảnh hưởng đến nhóm khác hoặc các lớp khác. Mục (3), khi kết thúc phần thảo luận theo nhóm, GV lần lượt cho các nhóm (hoặc chỉ định một nhóm) cử đại diện lên trình bày ý kiến trước lớp (có thể dùng các tờ giấy khổ lớn để ghi lại các ý chính và treo trên bảng để thuyết trình) những ý kiến mà nhóm vừa thảo luận; ở những lần sau, khi thấy SV đã quen cách học này, GV sẽ gọi bất kỳ SV nào trong nhóm lên trình bày để tập cho SV

KN thuyết trình trước tập thể, tránh ý lại. Nên bố trí thời gian hợp lý để nhóm khác có ý kiến thắc mắc, nhóm trình bày sẽ giải thích; GV có thể đặt câu hỏi để kiểm tra mức độ hiểu của các thành viên trong nhóm sau khi thảo luận. Mục (4), GV cần tóm lược lại vấn đề, có thể bổ sung hoàn chỉnh lại nội dung theo yêu cầu đã đề ra tránh tình trạng kết quả trình bày dàn trải, còn thiếu hoặc chưa đúng sẽ ảnh hưởng đến việc tiếp thu kiến thức mới.

Khi yêu cầu báo cáo kết quả nghiên cứu, GV có thể chỉ định ngẫu nhiên hay cho nhóm chọn và đề cử để các nhóm, hoặc cho cả nhóm cùng tham gia hỗ trợ thuyết trình, để các nhóm có thể linh động trong việc chuẩn bị. Dù thực hiện bằng cách nào nhưng yêu cầu đặt ra là mỗi thành viên trong nhóm phải hiểu và nắm được nội dung bài thuyết trình của nhóm mình (có thể yêu cầu bất kỳ thành viên nào trong nhóm lên tóm tắt bài thuyết trình trước khi người khác thuyết trình). Bên cạnh việc yêu cầu trình bày kết quả, GV cần chỉ định nhóm nhận xét và phân biện cụ thể hoặc mời ngẫu nhiên bất kỳ trong những nhóm khác phân biện hoặc cũng có thể phân biện tự do (ưu tiên tinh thần xung phong). Lúc này GV đóng vai trò là người quan sát, qua đó ghi nhận đúng sai và đánh giá các nhóm. GV cũng cần có sự giám sát, kiểm tra sát sao hoạt động LVN của SV để kịp thời điều chỉnh, hướng dẫn cho SV trong quá trình rèn luyện kỹ năng LVN.

2.2.3. Về phía SV để đạt được hiệu quả trong việc LVN, SV cần:

- Xác định mục tiêu: Cần bàn luận và thảo luận trước về đề tài nhóm, xác định trọng tâm. Có định hướng và thống nhất rõ ràng là điều rất quan trọng để LVN một cách hiệu quả. Mục tiêu càng đúng đắn và có được sự đồng tình của các thành viên càng tạo động lực cho nhóm, giúp nhóm liên kết chặt chẽ, phối hợp ăn ý.

- Tôn trọng lẫn nhau: Trong cùng một nhóm các thành viên phải biết trợ giúp lẫn nhau trong công việc, không nghĩ rằng mình giỏi hơn người khác... Đây cũng là cách giúp các thành viên trong nhóm có được sự tin tưởng lẫn nhau để thực hiện các nhiệm vụ tốt hơn.

- Sự tự ý thức của mỗi thành viên trong nhóm: Công việc của mỗi người đều đóng một vai trò nhất định, liên đới đến kết quả chung của cả nhóm. Các thành viên nêu cao tinh thần tự giác, có thái độ nghiêm túc, phối hợp với nhau để hoàn thành tốt nhất nhiệm vụ được giao. Phải biết tự thể hiện, tham gia quá trình thảo luận, tự đánh giá, tự điều chỉnh bản thân.

- Một người quản lý giỏi: Trưởng nhóm nhận thức được vai trò và trách nhiệm của mình, để các thành viên trong nhóm thấy bạn là một người biết quản lý, sắp xếp, đưa ra định hướng cho toàn nhóm. Phân công rõ ràng trách nhiệm cho từng người; công bằng với tất cả mọi người dựa trên hiệu quả làm việc của các bạn. Định ra nguyên tắc cho nhóm như: Cuộc họp cần sự tham gia đầy đủ của các thành viên, tắt điện thoại trong khoảng thời gian LVN, có ý kiến đóng góp xây dựng... Hơn nữa, một nhà “lãnh đạo” giỏi không cho rằng lúc nào mình cũng luôn đúng, phải biết lắng nghe, cởi mở với ý kiến bất đồng, những ý tưởng và sáng kiến mới trong hoạt động nhóm. Trong hoạt động của một nhóm, trưởng nhóm là người chịu trách nhiệm trước thầy cô, tập thể lớp về hoạt động của nhóm, là người điều hành và tổ chức công việc của nhóm, đảm bảo cho nhóm đi đúng hướng, là người động viên thúc mọi người học tập và tháo gỡ khó khăn khi cần thiết... Chính vì vậy, trưởng nhóm có ảnh hưởng nhiều đến chất lượng học tập của cả nhóm.

3. Kết luận

KN LVN không phải là vấn đề mới, tuy nhiên, trong bối cảnh đào tạo theo tiếp cận CDIO, đây là vấn đề chưa cũ. Do vậy, để nâng cao chất lượng đào tạo, rèn luyện kỹ năng, bổ sung kiến thức cho SV, hoạt động học nhóm cần sự hợp tác lẫn nhau từ phía nhà trường, GV và SV. Trong chương trình đào tạo hiện nay, LVN thông qua bài tập nhóm là tiêu chí đánh giá không thể thiếu của mỗi học phần, do vậy, nhà trường, GV, SV cần có những giải pháp, cách thức phù hợp, đúng đắn để nâng cao hiệu quả hoạt động nhóm, rèn luyện cho SV kiến thức và những kỹ năng cần thiết, giúp cho hành trang của SV dày hơn khi rời giảng đường đến với thị trường lao động rộng lớn.

Tài liệu tham khảo

1. www.cdio.org
2. Viện Cơ khí (2017). *CDIO Chương trình đào tạo tích hợp - Rèn luyện KN để thành công*. Trường Đại học Hàng hải, Hải Phòng.
3. Phúc Nguyễn (2017). *CDIO đổi mới giáo dục đại học Việt Nam*. Báo Sài Gòn Giải phóng, Trường Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.
4. Đỗ Phú Hưng (2017). *Chuyên đầu ra và chương trình đào tạo - Phép thử với CDIO*. Tạp chí Quy hoạch, Số 83+84.
5. Nguyễn Thanh Phong (2017). *Phương pháp dạy học theo nhóm*. Trường THPT chuyên Nguyễn Thị Minh Khai, tỉnh Sóc Trăng.